

מהתיקנות הדרך היומית

גליקין מס'
14

פ"ר אחרי קדושים
תש"פ

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדרך היומית של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

יום י' אייר, יומא דהילולא של הגאון הקדוש רבי יוסף תאומים, בעל הפרי מגדים זצוק"ל

הגאון הקדוש רבי יוסף תאומים זצוק"ל חיבר כמה חיבורים, והמפורסם ביניהם הוא החיבור 'פרי מגדים' על שלחן ערוך אורח חיים ועל שלחן ערוך יורה דעה, חיבור ענק מלא חריפות ובקיאיות מדהימה, וחיבור זה נקבע בפי כל הפוסקים בין ספרי ההלכה המקובלים מדור דור.

לפני שנתמנה לרב היה בעל הפרי מגדים משמש כמלמד דרדקי בעיר קאמארנא, וכדרך כל המלמדים בשנים ההם, היה אוכל את ארוחתו אצל בעל הבית אבי התלמידים. פעם אחת כשהגיעה שעת ארוחת הצהרים, בעל הבית ישב בביתו וחיכה והמלמד איננו. עברה עוד חצי שעה והוא עדיין לא הגיע. שלח בעל הבית את בתו הילדה הקטנה לבית המדרש, לראות מה קרה לו. כשהגיעה הילדה לבית המדרש, ראתה מחזה שלא מהעולם הזה. המלמד טייל בבית המדרש הלך וחזר כשפניו להבים ותוארו כמלאך אלקים, מוחו אחוז שרעפים, והוא הולך וממלמל לעצמו. היא ניסתה לקרוא לו, אך כשהבחינה שהוא שקוע כל כך במחשבותיו הניחה לו. היא הלכה הביתה, והסבירה לאביה שכתה אי אפשר להפריע למלמד כי הוא שקוע מאוד במחשבותיו.

הבעל הבית קם בעצמו והלך לבית המדרש לראות את המחזה, וכשחזר הביתה אמר לבני ביתו: כעת הוא ממש בדרגת מלאך אלוקים, ומלאך אינו צריך לאכול, הבה נשב ונמתין לו עד שיחזור לדרגת אדם.

כשירד הלילה על העיררה הגיע בעל הפרי מגדים הביתה, וכשבעל הבית שאל אותו מה קרה, התנצל וענה: "אני כתבתי חיבור על שלחן ערוך אורח חיים, וכעת חזרתי במחשבותי על כל החיבור כולו לראות אם לא טעיתי באיזה מקום..."

כשסיפר לו בעל הבית את הסיפור שבתו הילדה לא רצתה להפריע לו מעיונו, התפעל בעל הפרי מגדים ובירך אותה שתזכה בזכות זה לאריכות ימים. ואכן אותה ילדה האריכה ימים וחיה קרוב למאה שנה.

סיפור נורא זה מופיע בהסכמתו של הרב הגאון רבי צבי יחזקאל מיכלזאהן זצוק"ל אב"ד פלונסק לספר 'נרטיקן' שחיבר בעל הפרי מגדים, ובסופו הוא כותב שהוא שמע את הסיפור מפי הגאון רבי מרדכי יצחק הכהן אב"ד קאמארנא, אשר שמע אותו מפי האשה הזקנה בעצמה בהיותה מעל לגיל תשעים.

תופעת הניכור

אִישׁ אֵת רְעוּוֹ וְיָצְדוּ וּלְאָחִיו יֹאמֵר חֶזֶק (ישעי' מא, ו). העזרה ההדדית שיש בעם ישראל בימים אלו לא תתואר במילים, אהבת ישראל פורצת גבולות. יתכן שכל מה שאנחנו עוברים בחודש האחרון, אינו אלא בשביל שתתרבה האהבה בין איש לרעהו. וכלשון התנא דבי אליהו (פ"ר כו): "כִּן אָמַר לְהֵם הַקָּב"ה לְיִשְׂרָאֵל, בְּנֵי כְלוּם חֶסְרָתִי לָכֵם? מַה אֲנִי מִבְּקֶשׁ מִכֶּם? הֲאֵ אֲנִי מִבְּקֶשׁ אֶלָּא כְּדִי שְׂתִהְיִי אוֹהֲבִין זֶה אֶת זֶה וְתִהְיִי מְכַבְּדִין זֶה אֶת זֶה".

לצערנו בשנים האחרונות יש תופעה שהולכת וגוברת, תופעה שלא היתה קיימת בשנות ילדותי. כשיש חתונה של בן דוד למשל, לא רק בעיר אחרת, אפילו באותה עיר, כמה אנשים לצערנו אינם מטריחים עצמם לבוא ולהגיד מזל טוב. מי מדבר על קשר טלפוני, דבר שלא קיים בכלל, ומי מדבר על בן דוד שני או שלישי, לא יודעים איך הוא נראה בכלל... אותו דבר קורה גם בין שכנים. דיירים הגרים באותו בנין, כמעט אינם מכירים אחד את השני, אין ביניהם קשר מינימלי.

ועכשיו בגלל המצב הכל השתנה. שכן אחד מברך ברכת כהנים מהקומה הרביעית, החזן עומד במרפסת בקומה השלישית וכו', הבחור בבנין ממול שר במלוא גרונו, וכך כולם נהיים חטיבה אחת. אין חסיד, אין מתנגד, אין בן עדות המזרח... אבל יש עם ישראל היפה והמאוחד. כאיש אחד בלב אחד. הלואי שכל הטוב הזה של אחדות ישראל תשאר לנצח נצחים... ושזנכה כבר לביאת משיח צדקנו, אמן.

(מתוך הפתיחה לשיעור הדרך היומית, שבת דף כד)

המחלה הכי קשה

בפרשת עקב (ז, יט) נאמר: "והסיר ה' ממך כל חולי". ודורש על כך הירושלמי במסכת שבת: "ר' חונה ותנא לה בשם ר' אלעזר בן עקב, והסיר ה' ממך כל חולי - זו רעיון, דאמר רבי אליעזר ונתן עול ברזל על צוארך (דברים כח, מח) - זה רעיון".

לכאורה צריך להבין מה הקשר בין הפסוק 'והסיר ה' ממך כל חולי' לפסוק בתוכחה 'ונתן עול ברזל על צוארך'? איך חיבר הירושלמי את שני הפסוקים הללו יחד?

אלא הירושלמי מבאר לנו כאן יסוד עצום. יש מחלה הנקראת 'דאגה'. הדאגה שאדם דואג על בעייתו גרועה יותר מהבעיה עצמה. כשהפסוק אומר 'ונתן עול ברזל על צוארך', עלינו להבין מה נקרא 'עול ברזל על צוארך'? איזה דבר נופל על האדם וסוגר אותו כמו עול הסוגר על צואר השור באופן שהוא אינו יכול לזוז מימנה ושמאלה? אומר הירושלמי זה הרעיון. מה זה רעיון? רעיון זה דאגה. ועל המשקל הזה אומר הירושלמי על הפסוק 'והסיר ה' ממך כל חולי', מה זה כל חולי? איזה דבר יכול להיקרא 'כל חולי'? זה הדאגה. הדאגה זה עיקר החולי. זה

הפעמון שצלצל בישיבת חכמי לובלין

בישיבת חכמי לובלין, אצל מרן הגאון הגדול מייסד הדרך היומית רבי מאיר שפירא זצוק"ל, היה פעמון גדול, שכל בוקר היו מצלצלים בו להעיר את הבחורים. פעם העיר מאן שהוא לרבי מאיר שזה לא מתאים בישיבה קדושה לצלצל בפעמון, כדרך שמצלצלים בכנסיה להבדיל אלף אלפי הבדלות.

פנה רבי מאיר לעילוי הנודע רבי פנחס הירשפרונג זצוק"ל שהיה מבחירי הישיבה, וביקש את חוות דעתו. רבי פנחס, שהיה ידוע לבקי עצום בכל הש"ס, לא הרהר שניה, ומיד ענה: "הרי זה רש"י מפורש... ובמקום ציטט את לשון רש"י במסכת שבת (דף נח ע"ב, שנלמד אי"ה השבוע), שם מדובר על העושה זגין למטפחות ספרים, ורש"י מפרש: "כשנושאים אותן לבית הכנסת שהתינוקות של בית רבן קורין שם מקשקשין הזגין והתינוקות שומעין ובאין..."

איך אפשר שלא לשמוח

מעטים בדורנו זוכרים את מרן פאר הדור החזון איש זצוק"ל, ועוד פחות מכך יחידי סגולה יש בדורנו שזכו לקיברה מרבינו. אחד מיוחד בדורנו שזכה לכך, צדיק ועובד השם נפלא, הלא הוא מרן הגאון רבי נחום רוגוזניצקי שליט"א ראש ישיבת מאורות התורה בקרית טלז סטון. והוא מספר את הסיפור דלהלן:

בבחירותי למדתי בישיבת סלבודקא בבני ברק, וזכיתי להיות מקורב לרבינו החזון איש. פעם אחת אחרי החגים כשחזרתי מירושלים לבני ברק, נכנסתי לרבינו פאר הדור: כשרבינו ראה אותי פנה אלי ושאל אותי: "האם היית שמח בחג?".

כאשר לא עניתי, אחז רבינו בידיו הקדושות בכתיפי, ושאל אותי תוך כדי נענוע קל: "וכי איך אפשר שלא לשמוח כשאומרים אתה בחרתנו?..."

להדר במצוות על חשבונם של אחרים

בגמרא שאנו עומדים ללמוד השבוע אי"ה (שבת דף ס"ב ע"ב) מובא: "דאמר רב חסדא, אנא משאי מלא חפני מיא ויהבו לי מלא חפני טיבותא" [-אני נטלתי ידי במלוא חפניים מים, ומשמים נתנו לי בשכרי מלוא חפניים טובה ועשירות].

פעם התאכסן מרן הגאון רבי ישראל סלנטר זצוק"ל מייסד תנועת המוסר, בביתו של אחד ממיועיו. לפני הסעודה הכינו לו בני הבית כד גדול עם מים לנטילת ידים, והנה הבחינו שהוא נוטל ידים בשיעור מועט. פנה אליו בעל הבית בתמיהה: וכי אין רבינו מקפיד על מה שאמרו בגמרא ליטול מים בשפע?

ענה להם רבי ישראל: "וכי לא שמתם לב כמה התייגעה המשרתת לסחוב את המים מהבאר עד שהביאה אותם לכאן? האם מותר לי להחמיר ולהדרם על חשבונה של המשרתת?..."

מיני מתיקה

המצב בשבועות האחרונים גורם לאהבת השכנים וקרבת הקרובים, כשנערכים מנינים מצומצמים במרפסות בשיתוף פעולה של כל השכנים, וכשמגישים עזרה זה לזה כשכל אחד חושב מה צריך השני.

הגמרא אומרת במסכת יבמות (סוף דף ס"ב ותחילת דף ס"ג): "האוהב את שכניו והמקרב את קרוביו והנושא את בת אחותו והמלווה סלע לעני בשעת דחקו, עליו הכתוב אומר אז תקרא וה' יענה תשובו ועיני יאמר הנני".

ולכאורה יש להבין מדוע באמת זוהי האוהב את שכניו והמקרב את קרוביו שבורא עולם יענה לבקשות שלו.

וחשבתי בס"ד בדרך אפשר, כי יש אנשים שיש להם נטיה חיובית לעזור לאנשים זרים אך את המשפחה הכי קרובה הם לא אוהבים בבנין הם שוכחים. יש לתופעה זו כמה הסברים. למשל, מאדם זר לפעמים מקבלים יותר כבוד ותהילה מאשר מהמשפחה הקרובה וכו'. ולכן היצר הרע אינו נותן לעזור לא למשפחה הכי קרובה ולא לשכנים, וממילא מי שמכניע את יצרו ולפני שהוא עוזר לכל העולם הוא דואג לאשתו, להוריו, לחמיו וחמותו, לסבא ולסבתא, לאחים ולאחיות וכו', זוהי מידה כנגד מידה לאז תקרא והשם יענה, וכמו שמסביר המהר"ל שמי שפונה ועוזר לקרובים אליו, אומר לו הקב"ה גם אני קרוב אליך, והוא עונה לו בכל צרכיו.

נתפלל כולנו שאכן יתקיים בנו 'הראנו ה' חסדך', שנזכה לראות בעיניים הגשמיות שלנו את החסדים.

(מתוך הפתיחה לשיעור הדף היומי, שבת דף כ)

אליבא דהלכתא - שאלות בהלכה בסוגיות הדף היומי

שאלה: שנינו בגמרא (ה"ה דף ט"ז ע"ב), "אמר ר' יצחק חייב אדם להקביל פני רבו ברגל שנאמר מדוע את הולכת אליו היום לא חודש ולא שבת, מכלל דבחדוש ושבת בעי למיזל". ורצינו לשאול האם אפשר לצאת ידי חובת קבלת פני רבו ברגל על ידי הטלפון?

תשובה שנתקבלה מאת הגאון האדיר רבי נפתלי נוסבוים שליט"א ראש ישיבת חיי משה ואב"ד אהבת שלום מגדולי הפוסקים בדורנו:

הנה ברמב"ם (פ"ב מהל' תלמוד תורה הל"ז) כתב וז"ל: "וחייב לעמוד בפני רבו משיראנו וכו' וחייב אדם להקביל את פני רבו ברגל", עכ"ל. מוכח מדבריו דדינן שוה, ומשמע שהוא מחוייב כבוד הרב לכבדו דומיא דחייב לעמוד בפניו.

אמנם בעיון יעקב (סוכה דף ע"ב) משמע דיש בזה ענין אחר: "חייב אדם להקביל פני רבו וכו' כמו שמחוייב לראות פני השכינה בג' רגלים כן מחוייב להקביל פני רבו דהוי כמו קבלת פני שכינה". וכן משמע מדברי הנודע ביהודא (מהדורא תנינא או"ח סימן צ"ד). ובחדושי גאונים (סוכה שם) כתב בשם הר"ר יהונתן, דברגל מקבלים פני השכינה בבית המקדש וכו' ובשבת וראש חודש דאי אפשר ללכת לירושלים דין הוא שנקבל פני הרב דהוי כפני שכינה, עיין שם בדבריו. משמע דסבירא להו דהוא קבלת פני שכינה הנאמר במקדש.

העולה מכל הנ"ל, דאיכא ב' דרכים בחיוב המצוה של קבלת פני רבו ברגל: לדעת הרמב"ם הוא משום כבוד רבו ככל החיובים של כבוד רב, ולדעת הנודע ביהודה והר"ר יהונתן ועוד מפרשים, הוא מעין קבלת פני שכינה.

וממילא בשאלתנו אם אפשר לקיים מצוה זו על ידי טלפון שיתקשר אל רבו לברכו וכו', הדבר תלוי במחלוקת זו. שלדעת הרמב"ם וכו' שהוא כבוד רבו, יש לומר דגם בזה שמכבדו ומברכו ומתקשר אליו איכא כבוד רבו, מה שאין כן לשיטת הנודע ביהודה וסיעתו לכאורה אי אפשר לצאת בטלפון.

ג.ב. אני מאד מעריך את פעליו של הרב אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א, שגם בזמנים הקשים הוא מתאמץ להוציא את העלון בזמנו, שזה בבחינת לימוד תורה ברבים, שזכותו גדולה ורבה עד מאד. ואני מברכו שיצליח הלאה לזכות את הרבים וחפץ ה' בידו יצליח, להגדיל תורה ולהאדירה, ובזכות לימוד תורה ברבים נזכה כולנו לישועה גדולה במהרה בימינו אמן.

מקולמוסם של הקוראים

בלא זמרה) שהיו רגילין לשנות המשניות בזמרה לפי שהיו שונים אותן על פה ועל ידי כך היו נזכרים יותר.

ובמסכת סנהדרין (דף צ"ט תחילת ע"ב) שנינו: "רבי עקיבא אומר, זְמַר בְּכָל יוֹם זְמַר בְּכָל יוֹם". ומפרש רש"י הקדוש: הִיא מִסְדֵּר לִימוּדךָ אֵף עַל פִּי סִסְדוֹר בְּפִיךָ כֹּזֵמֵר, וְהוּא יְגוּרִים לָךְ שֶׁתֵּהָא לְעוֹלָם הַבָּא בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂירִים.

הוי אומר, שאם מעת לעת נשיר בניגון את המשניות והגמרא, אז נרויח בכפליים, גם נזכור את התורה כדברי התוס', וגם נכין את עצמנו כראוי לעולם הבא כדברי רש"י.

נסיים בדברי המדרש (שיר השירים רבה): "אמר רבי לוי אף הקורא מקרא בעינוגו ובניגונו, עליו נאמר דבש וחלב תחת לשונך". ובודאי מי ששומע את הפתיחה והשיעור שלכם יש לו גם עונג וגם ניגון, וממילא יש לו גם עולם הזה וגם עולם הבא.

בהערכה ובהוקרה

יוסל וייס

בורו פארק

לכבוד מורי ורבי הגאון המפורסם בשיעוריו הנפלאים הרב אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א בעל העלון הנפלא 'מתיקות הדף היומי'

אין בפי מילים להודות על השיעורים הנפלאים, ועל הגיליון המתוק, אשר כשמו כן הוא.

רציתי לעורר את הציבור אודות ענין חשוב מאוד המובא בדברי חז"ל, ואשמח שדברי יגיעו לכל העולם כולו דרך העלון שלכם.

הגמרא אומרת בסוף מסכת מגילה (דף ל"ב ע"א): ואמר רבי שפטיה אמר רבי יוחנן כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה, עליו הכתוב אומר וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים וכו'. ומבארים התוס' שם (בד"ה והשונה

להודיע לבני האדם גבורותיו (תהלים קמה, יב). על פי הפשט הכוונה על 'גבורותיו' של הקב"ה. אך מרן הרה"ק רבי משה מקוברין זצוק"ל היה אומר: "להודיע לבני אדם גבורותיו", הכוונה גבורותיו של האדם. הקב"ה מביא לפעמים דברים שונים כדי להודיע לאדם את גבורותיו, דהיינו את הכוחות שיש לו.

אין לנו שמץ של מושג כמה כוחות גוף ונפש יש לכל אחד ואחד מאתנו. בימי השיגרה האדם אינו מפעיל כלל את הכוחות שלו, פחות או יותר הכל הולך בס"ד כשורה. אבל עכשיו כשכולנו נמצאים במצב מיוחד, בורא העולם מראה לנו כמה כוחות יש לנו.

מאוצרות הפרשה

ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם (ויקרא יח, ה). "היינו, שידע האדם ויבין שהבורא ב"ה הוא מלא רחמים וחסד, ויתבונן איך שגם כל העונשין המה אך מבחינת חסד ורחמים ומצד גודל אהבת השם יתברך, ומבחינה זו צריך האדם לבוא לגדול היראה מתוך אהבה... וזהו **ושמרתם את חקותי ואת משפטי**, 'שמור' הוא בחינת יראה, 'חק' הוא בחינת חסד, 'משפט' הוא בחינת דין. היינו כשתבואו לבחינת יראה... מצד שתדעו ותבינו איך שהמשפט והדין הוא רק בחינת חסד ואהבה... וזהו **אשר יעשה אותם האדם וחי בהם**, היינו כשתהיו במדרגה זו תזכו לבחינת חי. וגם כשתהיו במדרגה זו תוכלו להשפיע לכל ישראל חי ומזוני ממקור החיים, אמן כן יהי רצון".

אמרי אלימלך [להרה"ק רבי אלימלך מגראזיסק זצוק"ל] פרשת אחרי. הספר יצא כעת לאור מחדש בהוצאה מהודרת ומאירת עינים, עם הגהות והערות מחכימות, על ידי ידי נפשי היקר לי מכל, אוהב עמו ישראל ואוהב ארץ ישראל, ר' אורן בועז אמיתי שליט"א.

נקודה למחשבה:

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חייג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com

לתרומות, להנצחות ולכל ענין אחר בנוגע לגיליון: 054-847-0661

עמידה כללית

שילוח הפטרה לכל יציאת

בניגון חזנים

עיון

נייבירה והנה

ש. ברגר
היהלום שבספר

עימוד העלון בחסות:

טל: 052-7633923 | דוא"ל: info@sh-berger.com